

Nr 64.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1934 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. avlöningsreglementet den 11 maj 1928 (nr 128) för fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 16 februari 1934 dagtecknad proposition (nr 151) har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen godkänna följande

Förslag

till

Kungörelse

om ändrad lydelse av 5 § 2 mom. avlöningsreglementet den 11 maj 1928 (nr 128) för fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

Härigenom förordnas, att 5 § 2 mom. avlöningsreglementet den 11 maj 1928 för fast anställt manskap vid försvarsväsendet skall erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

2. I fråga om rätt för beställningshavare att bibehålla lön under tjänstledighet, som beviljats för studier i och för fortsatt militär utbildning eller för förvärvande av kompetens till vinnande av civilanställning, gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Departementschefen har inledningsvis framhållit, att frågan om vidtagande av vissa åtgärder för beredande av ökad möjlighet till civilanställning för det fast anställda manskapet vid försvarsväsendet tidigare vid olika tillfällen varit föremål för statsmakternas prövning. Sälunda föreslog Kungl. Maj:t i proposition den 19 juni 1914 (nr 162) vidtagande av vissa åtgärder för underlättande av fast anställning i statens civila tjänst för manskap, som avslutat militär tjänst av minst fem års varaktighet. Därvid framhölls, bland

annat, att en lämplig åtgärd i sådant syfte vore, att dylik beställningshavare under sista anställningsåret å stat erhöle — med bibehållande av löneförhöjningar m. m. — viss kortare tids, högst några månaders ledighet från den militära tjänsten för fullgörande av erforderlig övnings- och provtjänstgöring vid det civila verket å tid, då ledigheten kunde beviljas utan avsevärd olägenhet för militärtjänsten. Förslaget vann riksdagens godkännande.

I anslutning till riksdagens åt Kungl. Maj:t sålunda lämnade bemyndiganden att i vissa fall medgiva bibehållande av lön under tjänstledighet har i 5 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet den 11 maj 1928 intagits följande stadgande:

»I fråga om rätt för beställningshavare, som till vinnande av civilanställning erhållit tjänstledighet för fullgörande av övnings- eller provtjänstgöring vid något av statens civila verk, samt för beställningshavare vid flottan, som erhållit tjänstledighet för genomgående av sjökaptensklass vid navigations-skola, att bibehålla lön gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.»

I sitt den 10 december 1930 avgivna betänkande med förslag till militärt avlösningsreglemente m. m., vilket fortfarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, hade 1930 års *militäravlöningssakkunniga* föreslagit följande ändrade lydelse av 5 § 2 mom. av ovannämnda reglemente:

»I fråga om rätt för beställningshavare att bibehålla lön under tjänstledighet, som beviljats för studier i och för fortsatt militär utbildning eller för förvärvande av kompetens till vinnande av civilanställning, gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.»

Till stöd för den ändrade avfattningen av berörda stadgande hade de sakkunniga huvudsakligen anført.

Det syntes rimligt, att statsverket i sin mån lämnade sin medverkan till att förberedelserna för att skapa en ny levnadsbana för det fast anställda manskapet underlättades. En dylik åtgärd vore ägnad såväl att uppmuntra intresset för att taga anställning som att förmå äldre underbefäl att kvarstanna i tjänst längre, än de eljest avsett; och komme därigenom att indirekt tillgodoses ett viktigt statsintresse. Då det emellertid torde möta svårighet att uttömmande angiva de fall, som kunde komma i fråga, ansåge de sakkunniga lämpligt, att förevarande bestämmelser gaves en motsvarande, mera allmän lydelse, därvid det alljämt borde förbehållas åt Kungl. Maj:t att med hänsyn till skiftande omständigheter avgöra, i vad mån medgivande att bibehålla lön under ledighet för ifrågavarande ändamål borde lämnas.

Försvarsväsendets lönenämnd, som den 15 oktober 1931 avgav utlåtande över förenämnda sakkunnigbetänkande, lämnade förslaget i berörda del utan erinran.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 juni 1933 hade den s. k. *civilanställningskommittén* (tillkallad jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 oktober 1929) i samband med framställande av vissa förslag angående utbildning i civilanställningssyfte för fast anställt manskap uttalat sig för ett utvidgande av möjligheten att erhålla tjänstledighet med oavkortad lön. Sålunda borde enligt kommitténs förmenande beställningshavare — i varje fall gift dylik — som erhöle tjänstledighet för att i civilanställningssyfte genomgå viss

skola eller utbildningskurs, äga uppbära samtliga med innehavande beställning förenade löneförmåner. Jämväl under tjänstledighet, som beviljades för provtjänstgöring i civilianställningssyfte på annat håll än vid statens verk, borde den tjänstledige kunna få uppbära de med hans militära beställning förenade löneförmåner, i den mån han icke under provtjänstgöringen erhöle särskilda förmåner.

Sedan Kungl. Maj:t den 12 januari 1934 tillkallat särskilda sakkunniga för att inom försvarsdepartementet biträda med utredning av vissa civilianställningsfrågor, hade nämnda sakkunniga, de s. k. *civilianställningssakkunniga*, i skrivelse den 22 januari 1934 föreslagit följande ändrade lydelse av 5 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet:

»I fråga om rätt för beställningshavare, som till vinnande av civilianställning erhållit tjänstledighet för fullgörande av övnings- eller provtjänstgöring vid något av statens civila verk, i kommuns tjänst eller hos enskild arbetsgivare eller för genomgående av kurs eller annan utbildning i civilianställningssyfte, samt för beställningshavare vid flottan, som erhållit tjänstledighet för genomgående av sjökaptensklass vid navigationsskola, att bibehålla lön gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.»

Departementschefen har efter att hava redogjort för myndigheternas och försvarsväsendets lönenämnds i frågan avgivna yttranden för egen del i ärendet anfört följande:

»Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, äger Kungl. Maj:t enligt nu gällande bestämmelser medgiva beställningshavare, som till vinnande av civilianställning erhållit tjänstledighet för fullgörande av övnings- eller provtjänstgöring vid något av statens civila verk, att härunder bibehålla lön. Civilianställningssakkunniga hava framhållit, att ett vidgande av möjligheten att låta vederbörande bibehålla lön vid tjänstledighet för förberedelse till civilianställning vore en åtgärd, ägnad att i viss mån bidraga till åstadkommande av förbättrade förhållanden på ifrågavarande område. De sakkunniga hava därtför föreslagit, att bestämmelserna i 5 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet måtte ändras därhän, att i Kungl. Maj:ts hand skulle läggas befogenhet att medgiva bibehållande av lön jämväl vid tjänstledighet för fullgörande av övnings- och provtjänstgöring i kommuns tjänst eller hos enskild arbetsgivare eller för genomgående av kurs eller annan utbildning i civilianställningssyfte. I ämnet hörda myndigheter hava uttalat sig i samma riktning.

Även jag delar den uppfattning, som kommit till uttryck i de sakkunnigas framställning. Därest Kungl. Maj:t erhåller den föreslagna ökade befogenheten i berörda avseende, bör denna dock utövas med största varsamhet. Såsom försvarsväsendets lönenämnd antytt, torde för övrigt redan de militära tjänstgöringsförhållandena komma att begränsa möjligheten att medgiva ledighet i någon större omfattning.

Vad härefter angår förenämnda förslag om ändrade bestämmelser om antagning, utbildning och avlöning m. m. av reservkadetter, är jag icke beredd att nu underställa Kungl. Maj:t detsamma i dess helhet. Emellertid torde förslaget, i vad det avser, att förmån av oavkortad lön må kunna medgivas korpral (flaggkorpral), uttagen för utbildning till reservkadett, under tjänstledighet för idkande av handelssjöfart, redan i nu förevarande sammanhang böra upptagas till avgörande.

Den nuvarande föreskriften att korpral (flaggkorpral), som nyss nämnts, må erhålla tjänstledighet för idkande av handelssjöfart har meddelats i syfte, bland annat, att bereda vederbörande större möjligheter att efter avslutad reservofficersutbildning vinna anställning inom handelsflottan. Att sådan anställning verkligen vinnes är givetvis ett statsintresse såväl ur civilanställningssynpunkt som med hänsyn till att härigenom säkrare garantier skapas för att vederbörande efter avlagd reservofficersexamen kommer att ägna sig åt ett yrke, där hans duglighet för sjötjänst upprätthålles, vilket ur sjöförsvarets synpunkt uppenbarligen är av stort värde. Framhållas må ock, att berörda tjänstgöring i handelssjöfart torde vara av viss betydelse för den efterföljande reservkadettsutbildningen. Den möjlighet att erhålla tjänstledighet för idkande av handelssjöfart, som gällande bestämmelser erbjuda, har emellertid, enligt vad erfarenheten ådagalagt, i stort sett icke kunnat utnyttjas, enär här avsedd personal — som under tjänstledigheten har att avstå sin lön vid flottan — av ekonomiska skäl i regel funnit sig förhindrad taga anställning å handelsfartyg, då någon avlöning under denna utbildningstid endast i undantagsfall kunnat erhållas från vederbörande rederi.

Vid nu angivna förhållanden anser jag mig böra förorda vidtagande av sådan ändring i 5 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet att lön under tjänstledighet för nu berört ändamål må kunna bibehållas. Jag förutsätter dock, att, i det fall avlöning erhålles under anställning å handelsfartyg, avdrag till motsvarande belopp göres å den lön, som uppbares från staten.

I likhet med försvarsväsendets lönenämnd får jag förorda, att nyssnämnda stadgande i manskapsavlöningsreglementet — på av 1930 års militäravlönings-sakkunniga angivna skäl — gives den av dessa sakkunniga föreslagna lydelse.»

Utskottet.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget om viss ändring av manskapsavlöningsreglementet har icke föranlett till någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må godkänna vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 16 februari 1934 fogat förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 5 § 2 mom. avlöningsreglementet den 11 maj 1928 (nr 128) för fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

Stockholm den 6 april 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hamrin*, *Lindblad*, *Bergqvist*, *Olof Olsson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Kvarnzelius*, *Nilsson* i Malmö, *Nilsson* i Gränebo, *Borell*, *Oscar Olsson*, *Bagge* och *Asplund*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Holmgren*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Persson* i Fritorp, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Andersson* i Höör, *Svensson* i Grönvik, *Ward*, *Högström*, *Aronson* och *Andersson* i Ovanmyra.